

LEIPZIGSTADGAN om hållbara städer i Europa

antagen vid det informella ministermötet om stadsutveckling och territoriell sammanhållning
i Leipzig den 24–25 maj 2007

FÖRORD

"LEIPZIGSTADGAN om hållbara städer i Europa" har utarbetats av medlemsstaterna, som har biståtts i detta arbete på ett brett och öppet sätt av berörda aktörer i EU. Vål medvetna om de utmaningar och möjligheter som de europeiska städerna står inför samt om deras varierande historiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga bakgrund, enades medlemsstaternas ministrar med ansvar för stadsutvecklingen om gemensamma principer och strategier för politiken för stadsutvecklingen. Ministrarna förband sig att

- i sina hemländer inleda en politisk diskussion om hur principerna och strategierna i Leipzig-stadgan om hållbara städer i Europa skall integreras i den nationella, regionala och lokala utvecklingspolitiken,
- använda redskapet integrerad stadsutveckling och därmed förbundna styresformer för själva genomförandet och skapa de nödvändiga ramarna för detta på nationell nivå samt
- främja inrättandet av en balanserad administrativ indelning som grundar sig på en europeisk polycentrisk stadsstruktur.

Ministrarna tackade det tyska ordförandeskapet för att ha förberett rapporten "*Integrated urban development as a prerequisite for successful urban sustainability*" samt studierna "*Strategies for upgrading the physical environment in deprived urban areas*", "*Strengthening the local economy and local labour market policy in deprived urban areas*", "*Proactive education and training policies on children and young people in deprived urban areas*" och "*Sustainable urban transport and deprived urban areas*" med exempel på goda lösningar i Europa. Dessa studier kommer att hjälpa städer av alla storlekar att effektivt genomföra principerna och strategierna i Leipzigstadgan om hållbara städer i Europa.

Ministrarnas deklARATION:

Vi, Europeiska unionens ministrar med ansvar för stadsutvecklingen i unionens medlemsstater, anser att de europeiska städer av alla storlekar som vuxit fram under historiens gång utgör värdefulla och oersättliga ekonomiska, sociala och kulturella tillgångar.

I syfte att skydda, förstärka och vidareutveckla våra städer ger vi vårt starka stöd till EU:s strategi för hållbar utveckling, som bygger på Lille-planen, Rotterdambestämmelserna och Bristolavtalet. I denna strävan bör alla dimensioner av den hållbara utvecklingen tas i beaktande samtidigt och ges lika stor betydelse. Dessa omfattar ekonomiskt välstånd, social jämvikt och en sund miljö. Samtidigt bör även

kulturella och hälsomässiga aspekter beaktas. I detta sammanhang bör man fästa vederbörlig uppmärksamhet vid medlemsstaternas institutionella kapacitet.

Våra städer har unika kulturella och arkitektoniska kvaliteter, goda förutsättningar för social integration och exceptionella möjligheter till ekonomisk tillväxt. De utgör kunskapscentrum och källor till tillväxt och innovation. Samtidigt förekommer det dock även demografiska problem, sociala klyftor, social utestängning av särskilda folkgrupper, miljöproblem samt brist på lämpliga bostäder till rimliga priser. På lång sikt kan städerna inte fylla sin funktion som drivkrafter för sociala framsteg och ekonomisk tillväxt i enlighet med Lissabonstrategin, om vi inte lyckas bevara den sociala jämvikten inom och mellan städerna, säkerställa deras kulturella mångfald och åstadkomma stadsplanering, arkitektur och miljö av hög kvalitet.

Det finns ett allt större behov av helhetsomfattande strategier och av en samordning av de åtgärder som vidtas av alla personer och organ som deltar i stadsutvecklingsprocessen som sträcker sig över de enskilda städernas gränser. Alla styresnivåer, såväl den lokala, regionala och nationella nivån som EU-nivån, ansvarar för våra städers framtid. För att detta system med flera styresnivåer verkligen skall vara effektivt måste vi förbättra samordningen av de sektorsinriktade politikområdena och utveckla ett nytt ansvarstänkande beträffande den integrerade stadsutvecklingspolitiken. Vi måste också se till att de personer som ansvarar för genomförandet av dessa strategier på alla nivåer får de allmänna och tvärfackliga kunskaper som behövs för att utveckla städerna till hållbara samhällen.

Vi ger vårt starka stöd till uttalandena och rekommendationerna i Europeiska unionens territoriella agenda och till EU-institutionernas arbete för att främja en integrerad syn på stadsfrågor. Vi anser att Aalborgåtagandena utgör ett värdefullt bidrag till strategiska och samordnade åtgärder på lokal nivå liksom slutsatserna från "*European Forum for Architectural Policies on Building Culture*", som hölls den 27 april 2007. Vi noterar även den europeiska stadgan för livskraftiga städer, "*Network Vital Cities*".

Våra rekommendationer:

I. Strategierna för en integrerad stadsutvecklingspolitik bör utnyttjas bättre

För oss innebär stadsutvecklingspolitiken ett samtidigt och rättvist beaktande av de problem och frågor som är av betydelse för stadsutvecklingen. Den integrerade utvecklingspolitiken är en process där de fysiska, sektorsspecifika och tidsmässiga aspekterna av stadspolitikens viktigaste områden samordnas. Det är synnerligen viktigt att ekonomiska aktörer, olika intressegrupper och allmänheten deltar i processen. En integrerad stadsutvecklingspolitik är en nödvändig förutsättning för genomförandet av EU:s strategi för hållbar utveckling. Genomförandet av denna strategi sker på EU-nivå, men även de lokala förhållandena och behoven måste beaktas, liksom subsidiaritetsprincipen.

En integrerad stadsutvecklingspolitik underlättar sammanjämkningen av olika intressen, vilket skapar en hållbar grund för samförstånd mellan staten, regionerna, städerna, medborgarna och de ekonomiska aktörerna. Genom att förena kunskap och ekonomiska resurser kan de knappa offentliga medlen utnyttjas mer effektivt och offentliga och privata investeringar samordnas bättre. Den integrerade stadsutvecklingspolitiken inbegriper aktörer utanför förvaltningen och gör det möjligt för medborgarna att aktivt delta i utformningen av den omedelbara närmiljön. Samtidigt kan dessa åtgärder öka säkerheten vad gäller planering och investeringar.

Vi rekommenderar att man i de europeiska städerna överväger att utforma integrerade utvecklingsprogram för staden som helhet. Dessa planeringsinstrument som är inriktade på det praktiska genomförandet bör

- beskriva städernas och deras ytterområdets starka och svaga sidor utgående från en analys av den aktuella situationen,
- fastställa enhetliga utvecklingsmål för stadsområdet och utarbeta en framtidsplan för staden,
- samordna de sektorsspecifika och tekniska planerna och politiska åtgärderna beträffande de olika stadsområdena och säkerställa att planerade investeringar bidrar till att främja en välbalanserad utveckling av stadsområdet,
- samordna och geografiskt kanalisera användningen av medlen från offentliga och privata aktörer, samt
- samordnas inom stadsområden och på lokal och regional nivå och engagera medborgarna och andra partner som på ett väsentligt sätt kan bidra till utformningen av den framtida ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga kvaliteten i respektive område.

Samordningen på de olika lokala och regionala nivåerna bör utökas. Målet är ett jämställt partnerskap mellan städer och landsbygdsområden samt mellan små, medelstora och stora städer i stadsregioner och storstadsområden. Vi måste sluta behandla frågor och beslut i anslutning till stadsutvecklingspolitiken separat för olika städer. Våra städer bör stå i centrum för stadsregionernas utveckling och ta på sig ansvaret för den territoriella sammanhållningen. Ett närmare samarbete på EU-nivå mellan städerna skulle därför vara till stor nytta.

Den integrerade stadsutvecklingspolitiken erbjuder ett antal instrument som redan har visat sig vara användbara i ett flertal europeiska städer när det gäller att utveckla moderna, samarbetsinriktade och effektiva förvaltningsstrukturer. De är outhärliga om man vill förbättra de europeiska städernas konkurrenskraft. De underlättar en fördelaktig samordning av utvecklingen av bostäder, ekonomi, infrastruktur och tjänster i ett tidigt skede bland annat genom att beakta konsekvenserna av de aktuella tendenserna beträffande åldrande och migration samt energipolitiska förhållanden.

Inom ramen för en integrerad stadsutvecklingspolitik anser vi att följande handlingsstrategier är av avgörande betydelse för en förstärkning av de europeiska städernas konkurrenskraft:

Offentliga utrymmen av hög kvalitet bör skapas och tryggas

Kvaliteten på offentliga utrymmen och på stadslandskap och arkitektur som skapats av människan samt på stadsutvecklingen är av stor betydelse för stadsinvånarnas levnadsvillkor. Dessa lägesrelaterade mjuka faktorer är viktiga när det gäller att locka till sig företag inom informationsindustrin, kompetent och kreativ arbetskraft och turister. Därför måste samverkan mellan arkitektur, infrastrukturplanering och stadsplanering bli effektivare, så att man lyckas skapa attraktiva, användarvänliga offentliga utrymmen och en livsmiljö av hög kvalitet, dvs. en "byggkultur". Termen byggkultur skall ges en så bred innebörd som möjligt, och förstås som summan av alla kulturella, ekonomiska, tekniska, sociala och ekologiska aspekter som inverkar på själva planerings- och byggprocessen och på dess kvalitet. Detta synsätt bör dock inte begränsas till offentliga utrymmen. En sådan byggkultur behövs för hela staden och dess omgivningar. Såväl städerna som de statliga myndigheterna måste bidra till detta. Detta är särskilt viktigt när det gäller att bevara det arkitektoniska arvet. Historiska byggnader, offentliga utrymmen och deras urbana och arkitektoniska värde måste bevaras.

Staten och de lokala och regionala myndigheterna men även medborgarna och företagen måste gemensamt arbeta för att skapa och trygga funktionella och välplanerade platser, infrastrukturer och tjänster i städerna.

Infrastrukturnäten bör moderniseras och energieffektiviteten förbättras

En hållbar och tillgänglig stadstrafik till rimliga priser som är samordnad med de regionala nätverken kan på ett avgörande sätt bidra till kvaliteten på levnadsförhållandena, området och miljön. Man bör särskilt uppmärksamma trafikstyrningen och förbindelserna mellan olika transportformer, inklusive infrastrukturen för cyklister och fotgängare. Stadstrafiken måste göras förenlig med de olika krav som ställs av miljön, de offentliga utrymmena och de områden där människor bor och arbetar.

Den tekniska infrastrukturen, i synnerhet vattenförsörjning, avloppssystem och övriga försörjningsnätverk, måste förbättras i ett tidigt skede och anpassas efter de förändrade behoven i syfte att uppfylla framtida krav på levnadsförhållanden av hög kvalitet i städerna.

Nödvändiga förutsättningar för hållbara allmännyttiga tjänster är energieffektivitet och ett ekonomiskt utnyttjande av naturresurserna samt att tjänsterna är ekonomisk effektiva. Byggnadernas energieffektivitet måste förbättras. Detta gäller såväl redan existerande som nya byggnader. Renovering av bostadsbeståndet kan få en betydande inverkan på energieffektiviteten och även förbättra de boendes livskvalitet. Särskild uppmärksamhet måste fästas vid monteringsfärdiga och gamla byggnader samt vid byggnader av dålig kvalitet. Optimerad och välfungerande infrastruktur och energieffektiva byggnader kommer att sänka kostnaderna för såväl företag som privatpersoner.

En viktig grund för en effektiv och hållbar resursanvändning är en tät bosättningsstruktur. Detta kan uppnås med hjälp av fysisk planering och stadsplanering som förhindrar en utbredning av staden genom en sträng kontroll av utbudet av och spekulation i tomtmark. En strategi där man kombinerar boende, sysselsättning, utbildning, tillhandahållande av tjänster och rekreation i stadsområdena har visat sig vara särskilt hållbar.

Städerna måste bidra till att säkerställa och förbättra invånarnas livskvalitet och städernas dragningskraft som förläggningssort för företag genom att utnyttja avancerad informations- och kommunikationsteknik på områdena sysselsättning, utbildning, sociala tjänster, hälsovård, trygghet och säkerhet samt genom att eftersträva att förbättra stadens styrning.

Våra städer måste också kunna anpassa sig till de hot klimatförändringarna medför. Med hjälp av en välutformad och välplanerad stadsutveckling kan man åstadkomma tillväxt med låg kolförbrukning, förbättra kvaliteten på miljön och minska koldioxidutsläppen. Städerna kan uppnå dessa resultat med hjälp av innovativa förebyggande, reducerande och anpassningsinriktade åtgärder, som i sin tur bidrar till utvecklingen av ny industri och företag med låg kolförbrukning.

Förebyggande innovations- och utbildningspolitik

Städerna är platser där stora mängder kunskap tas fram men också sprids. Ett fullt utnyttjande av en stads kunskapspotential beror på kvaliteten på utbildningen i förskolorna och skolorna och på utbildningssystemens och de sociala och kulturella nätverkens möjligheter till kunskapsöverföring. Bidragande faktorer är också möjligheterna till livslångt lärande och kvaliteten på universitetens spetsforskningscentrum och på forskningsinstitut som inte är knutna till universiteten samt nätverken för kunskapsöverföring mellan näringslivet, företagen och vetenskapsvärlden.

Den integrerade stadsutvecklingspolitiken kan bidra till att förbättra dessa faktorer, till exempel genom att föra samman berörda aktörer, stödja nätverk och optimera etableringsstrukturerna. En integrerad stadsutveckling främjar den sociala och interkulturella dialogen.

Integrerade stadsutvecklingsstrategier, förvaltningssamarbete beträffande stadsutvecklingen och goda styresformer kan bidra till en ändamålsenlig användning av de europeiska städernas potential, särskilt i fråga om konkurrenskraft och tillväxt. Vidare kan de också bidra till att minska skillnaderna inom och mellan olika stadsdelar. De erbjuder medborgarna en möjlighet till socialt och demokratiskt deltagande.

II. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid eftersatta bostadsområden samtidigt som man ser till staden som helhet

Städerna står inför stora utmaningar, framför allt i anslutning till förändringarna i de ekonomiska och sociala strukturerna samt globaliseringen. Särskilt stora problem utgör bland annat en ovanligt hög arbetslöshet och social utestängning. Inom en stad kan det förekomma avsevärda skillnader vad gäller de ekonomiska och sociala möjligheterna i de olika stadsområdena, men också i fråga om kvaliteten på miljön. Dessutom fortsätter de sociala skillnaderna och skillnaderna i den ekonomiska utvecklingen ofta att öka, vilket bidrar till att staden råkar i obalans. En politik för social integration som bidrar till att minska skillnaderna och som förhindrar social utestängning utgör den bästa garantin för bibehållen trygghet i städerna.

Välutformade strategier för subventionerade bostäder kan utgöra ett effektivt verktyg för att uppnå målen social sammanhållning och integration i städer och stadsområden. Sunda och lämpliga bostäder till rimliga priser kan göra förorterna mer attraktiva för såväl unga som gamla personer. Detta bidrar till stabiliteten i förorterna.

Det är bäst om man kan upptäcka tidiga varningssignaler och åtgärda problemen i god tid och på ett effektivt sätt, eftersom detta är resursbesparande. Då en negativ utveckling väl har börjat i ett område kan det bli många gånger dyrare och svårare att vända denna utveckling. Myndigheterna måste erbjuda invånarna i drabbade områden framtidsutsikter och incitament till förbättring. Invånarnas aktiva deltagande och en bättre dialog mellan de politiska företrädarna, invånarna i området och de ekonomiska aktörerna är av avgörande betydelse om man skall lyckas finna den bästa lösningen för eftersatta stadsområden.

Mot bakgrund av detta anser vi att följande handlingsstrategier, som bör utgöra en del av en integrerad stadsutvecklingsstrategi, är av avgörande betydelse för eftersatta stadsområden:

Strategier för att förbättra den fysiska miljön bör tillämpas

Ekonomiska aktiviteter och investeringar å ena sidan och stadsstrukturer av hög kvalitet, en sund bostadsmiljö och en modern och effektiv infrastruktur och olika tjänster å andra sidan är nära kopplade till varandra. Därför är det nödvändigt att förbättra byggnadsbeståndet i de eftersatta bostadsområdena vad gäller deras konstruktion, fysiska skick och energieffektivitet. En förbättring av bostadsstandarden i nya byggnader och i redan existerande stora monteringsfärdiga och gamla byggnader samt i byggnader av dålig kvalitet utgör den största potentialen för ökad energieffektivitet i EU och därmed för bekämpning av klimatförändringarna.

För att öka hållbarheten vad gäller investeringar som görs i en förbättring av den fysiska miljön, måste de ingå i en långsiktig utvecklingsstrategi som bland annat också omfattar fortsatta offentliga och privata investeringar.

Den lokala ekonomin och den lokala arbetsmarknadspolitiken bör förstärkas

Åtgärder för att trygga den ekonomiska stabiliteten i eftersatta bostadsområden måste också beakta de ekonomiska resurser som områdena själva besitter. En arbetsmarknadspolitik och en ekonomisk politik som är skraddarsydd efter det aktuella områdets behov kan vara lämpliga instrument i detta sammanhang. Målet är att skapa och trygga arbetsplatser och att underlätta grundandet av nya företag. Framför allt måste möjligheterna att få tillträde till den lokala arbetsmarknaden förbättras genom att man erbjuder utbildning på basis av efterfrågan. Sysselsättnings- och utbildningsmöjligheterna inom den etniska ekonomin måste också utnyttjas i högre grad.

Europeiska unionen, medlemsstaterna och städerna uppmanas att skapa bättre förutsättningar och instrument för att stärka den lokala ekonomin och därmed också den lokala arbetsmarknaden, framför allt genom att främja den sociala ekonomin och tillhandahålla medborgarvänliga tjänster.

Förebyggande utbildningspolitik beträffande barn och ungdomar

En avgörande utgångspunkt när det gäller att förbättra situationen i eftersatta bostadsområden är en förbättring av utbildningsläget på lokal nivå i kombination med förebyggande strategier som fokuserar på barnen och ungdomarna.

Fler och bättre utbildningsmöjligheter måste erbjudas i missgynnade områden. Dessa bör anpassas efter de behov som barnen och ungdomarna i det aktuella området har och beakta de aktuella bristerna i tillhandahållandet av utbildning. Med hjälp av en politik som fokuserar på barn och ungdomar och som skraddarsys för det sociala område som de bor i, måste vi bidra till att förbättra de framtida möjligheterna till deltagande för barn och ungdomar i eftersatta bostadsområden och förbättra deras möjligheter att förverkliga sina ambitioner. Vidare måste vi också garantera lika möjligheter på lång sikt.

Effektiv kollektivtrafik till rimliga priser bör främjas

I många eftersatta bostadsområden är transportförbindelserna dåliga och miljöpåverkan negativ, vilket ytterligare minskar områdenas dragningskraft. Utvecklingen av ett effektivt kollektivtrafiksystem med rimliga priser ger invånarna i dessa bostadsområden samma möjlighet till rörlighet och tillgänglighet som andra medborgare – vilket de har rätt att förvänta sig.

För att nå detta mål måste man i transportplaneringen och trafikstyrningen i dessa områden i allt högre grad sträva efter att minska trafikens negativa inverkan på miljön och organisera transporterna på ett sätt som bättre integrerar dessa bostadsområden i staden och regionen som helhet. Detta förutsätter också lämpliga nätverk för fotgängare och cyklister.

Ju bättre vi lyckas med att ge ekonomisk stabilitet åt de eftersatta bostadsområdena, integrera dem socialt och förbättra deras fysiska miljö och transportinfrastruktur, desto större är chanserna att våra städer på lång sikt fortsätter att vara platser för sociala framsteg, tillväxt och innovation.

Följande bör betonas:

Stadsutvecklingspolitiken bör utformas på nationell nivå, och innovativa lösningar bör spurras på såväl nationell nivå som övriga nivåer.

Våra städer behöver tillräckligt med spelrum för att kunna utföra lokala uppgifter på ett ansvarsfullt sätt samt en sund ekonomisk grund som ger stabilitet på lång sikt. Därför är det viktigt att medlemsstaterna ges möjlighet att utnyttja EU:s strukturfonder för omfattande integrerade stadsutvecklingsprogram. Vid utnyttjandet av dessa fonder bör man tydligt rikta in sig på särskilda svårigheter och möjligheter och beakta de olika möjligheterna, problemen och särdragen i medlemsstaterna. Om de lokala myndigheterna inte redan har utvecklat det nödvändiga kunnande och den effektivitet som behövs för att genomföra en integrerad stadsutvecklingspolitik bör de se till att detta blir gjort, och de bör också eftersträva att uppnå god kvalitet och hållbarhet i stadsmiljön.

De nya EU-initiativen Jessica och Jeremie – som stöder inrättandet av stadsutvecklingsfonder och fonder för små och medelstora företag och som utnyttjar finansieringsinstrument för att föra in privat kapital i genomförandet av de integrerade stadsutvecklingsstrategierna – erbjuder lovande möjligheter att förbättra effektiviteten hos de konventionella nationella och europeiska finansieringskällorna.

På nationell nivå bör ministerierna tydligare erkänna städernas betydelse när det gäller att förverkliga nationella, regionala och lokala ambitioner, samt den inverkan deras politik får på dessa. Olika sektorsinriktade ministerier som arbetar med eller inverkar på stadsfrågor bör samordnas och integreras bättre så att deras åtgärder snarare kompletterar än står i strid med varandra.

Vi vill framhålla vikten av ett systematiskt och strukturerat utbyte av erfarenhet och kunskap på området hållbar stadsutveckling. Vi uppmanar Europeiska kommissionen att under en framtida konferens inom ramen för initiativet "Regioner för ekonomisk förändring" redogöra för resultatet av utbytet av goda lösningar på basis av riktlinjerna i Leipzigstadgan. Därtill behövs en europeisk plattform för att samla och utveckla goda lösningar, statistik, jämförande studier, utvärderingar, expertgranskningar och övrig stadsforskning för att stödja aktörerna inom stadsutvecklingen på alla nivåer och inom alla sektorer. Vi kommer att fortsätta att främja och intensifiera utbytet av kunskap och erfarenhet mellan politiska beslutsfattare, sakkunniga och övriga aktörer på lokal, regional och nationell nivå samt EU-nivå i syfte att stärka den urbana dimensionen i EU:s strategi för hållbarhet, i Lissabonstrategin och i den europeiska sysselsättningsstrategin.

Europa behöver starka städer och regioner som erbjuder en god boendemiljö.